

Klasyczna koncepcja związku przyjaźni i polityki - Platon i Arystoteles

Izabella Andrzejuk

Przyjaźń i polityka?

- *Rozumienie „philia” w starożytnym świecie greckim*
 - *Odnosi się do osób indywidualnych, ale dotyczy także spraw społecznych (dziedzina moralności i polityki)*
- *Problem nierozzerwalności zagadnienia polityki i etyki w starożytnej Grecji.*

Platon - dlaczego polityka i przyjaźń są powiązane ze sobą?

„Niepodobna przecież działać bez ludzi życzliwych i wiernie oddanych, a odnaleźć dawnych przyjaciół nie było znów tak łatwo – nie uznawano już w naszym mieście zwyczajów i urzędzeń ustanowionych przez ojców – nowe zaś zdobyć stosunki z dnia na dzień niemożliwe było bez większego wysiłku”.

(z „Siódmego listu”)

Spółeczny wymiar natury ludzkiej

- *Spółeczny wymiar natury ludzkiej jako podstawa połączenia przyjaźni z polityką w starożytnej myśli greckiej.*
 - *Człowiek jako „animal sociale” (Arystoteles)*
 - *Człowiek nie jest samowystarczalny, potrzebuje do życia innych ludzi (Platon)*
- *W obu przypadkach relacje z innymi ludźmi wynikają z potrzeb natury ludzkiej*

Platon – przyjaźń jako droga do wychowania człowieka i obywatela

- *Przyjaźń jest podstawową formą każdej ludzkiej społeczności*
 - *Rozumiana jako związek dusz i charakterów*
- *Ścisły związek moralności z polityką*
 - *Jednostka = obywatel*
- *Platońskie państwo jako powiększony obraz człowieka*
 - *Formowanie państwa oznacza formowanie człowieka*
- *Przyjaźń jako związek wynikający z dążenia do Pierwszego przyjaciela”*

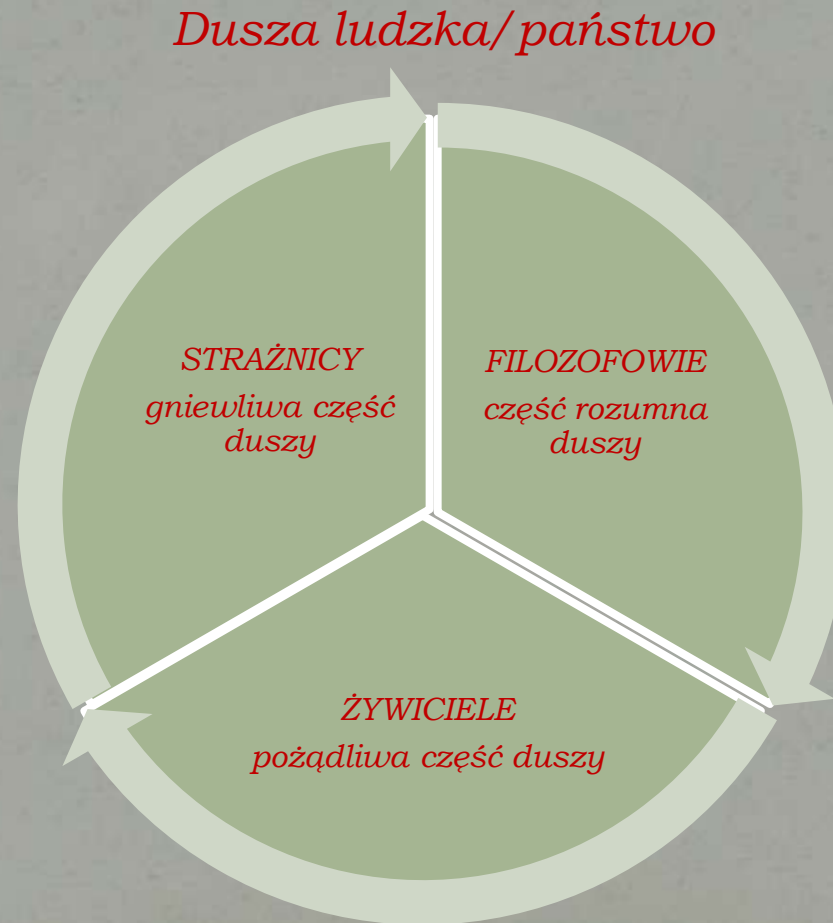

„Proton filon”

- *Pierwszy przedmiot miłości, „pierwsze przyjazne”*
 - *Jest źródłem i początkiem wszelkich przyjaznych uczuć pomiędzy ludźmi*
 - *Ze względu na niego człowiek kocha wszystko, co kocha w szczególności (celem ludzkiego działania jest dobro)*
- *Ludzkie dążenie do Pierwszego przyjaciela wyraża się poprzez nawiązywanie relacji z innymi ludźmi.*

Platoński sposób organizowania wspólnoty

Arystoteles

- *„...bo bez przyjaciół nikt nie mógłby pragnąć żyć, chociażby posiadał wszystkie inne dobra; wszak i ci, którzy mają bogactwa, stanowisko i władzę, zdają się najbardziej potrzebować przyjaciół; jakąż bowiem korzyść z takiej pomyślności; jeśli się jest pozbawionym [możności] wyświadczenia przysług drugim, z której przede wszystkim i w sposób najchwalebniejszy korzysta się wobec przyjaciół?”*

(z „Etyki nikomachejskiej”)

Spółeczny wymiar człowieka u Stagiryty

- *Właściwym środowiskiem człowieka są inni ludzie*
- *Każdy człowiek posiada określone wyposażenie, umożliwiające mu nawiązywanie relacji*
 - *Postępowanie się mową*
 - *Odróżnianie rzeczy dobrych od złych i sprawiedliwości od niesprawiedliwości*
- *Szczęście człowieka jest owocem jego życia zgodnego z rozumem i cnotami*
- *Przyjaźń jako element spajający wszelkie wspólnoty*

Rodzaje przyjaźni

- **Przyjaźń osób szlachetnych (doskonała)**
 - Wzajemność i podobieństwo zachodzi ze względu na posiadane cnoty powiązanych przyjaźnią osób
- **Przyjaźń utylitarna**
 - wzajemność i równość wynika z korzyści, jakimi przyjaciele wzajemnie się obdarowują
- **Przyjaźń oparta na przyjemności**
 - Obustronne zapewnianie sobie tego, co przyjemne jest gwarancją równości i wzajemności

Rodzaje wspólnot

- „Każda przyjaźń ma miejsce we wspólnocie, a każda wspólnota sprowadza się do państwa”.
- Wspólnota państwowa i jej ustrój
 - Królestwo
 - Arystokracja
 - (Timokracja) Politeja
- Wspólnota rodzinna jako „odbicie” stosunków panujących we wspólnocie państwowej

Moralna koncepcja ustroju państwa

Forma rządów	Ustrój dobry	Ustrój zły
Jeden rządzący	<i>Królestwo/ ojcostwo (rodzicielstwo)</i>	<i>Tyrania</i>
Rządząca grupa	<i>Arystokracja/ małżeństwo</i>	<i>Oligarchia</i>
Rządząca większość	<i>Timokracja (politeja)/ relacje braterskie</i>	<i>Demokracja</i>

Postępowanie właściwe dla relacji przyjaźni

- *Życzliwość*
- *Dobroczynność*
- *Zgoda*

Wnioski

- *Platon i Arystoteles różnili się niemal we wszystkich szczegółowych poglądach na temat polityki, państwa i człowieka*
- *Obu filozofów łączy jednak wspólna konkluzja na temat potrzeby, a nawet konieczności wprowadzania przyjaźni do życia politycznego*
- *Konieczność ta jest podyktowana zachowaniem zgodności z tym, co dla natury ludzkiej jest dobre.*
- *Zarówno Platon jak i Arystoteles uważają, że wszelkie ludzkie działanie ma sens dopiero w atmosferze przyjaźni.*

